

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

10. listopadu 2022 *

„Řízení o předběžné otázce – Hospodářská soutěž – Náhrada škody způsobené jednáním, které je zakázáno článkem 101 odst. 1 SFEU – Koluzní ujednání o stanovování cen a zvyšování cen brutto v Evropském hospodářském prostoru (EHP) pro nákladní vozidla – Směrnice 2014/104/EU – Pravidla upravující žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži – Článek 22 odst. 2 – Časová působnost – Článek 5 odst. 1 první pododstavec – Pojem relevantní důkazy, které má žalovaná strana nebo třetí strana pod svou kontrolou – Článek 5 odst. 2 – Zpřístupnění jednotlivých důkazů nebo relevantních kategorií důkazů na základě přiměřeně dostupných skutečností – Článek 5 odst. 3 – Analýza přiměřenosti žádosti o zpřístupnění důkazů – Zvážení oprávněných zájmů všech stran sporu a třetích stran – Rozsah povinností vyplývajících z těchto ustanovení“

Ve věci C-163/21,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Juzgado de lo Mercantil no 7 de Barcelona (obchodní soud č. 7 v Barceloně, Španělsko) ze dne 21. února 2020, došlým Soudnímu dvoru dne 11. března 2021, v řízení

AD a další

proti

PACCAR Inc,

DAF TRUCKS NV

DAF Trucks Deutschland GmbH,

SOUDNÍ DVŮR (druhého senátu),

ve složení A. Prechal, předsedkyně senátu, M. L. Arastey Sahún, F. Biltgen, N. Wahl (zpravodaj)
a J. Passer, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

* Jednací jazyk: španělština.

s ohledem na vyjádření předložená:

- za AD a další J. A. Roger Gámirem, abogado, a F. Bertrán Santamaríou, procurador,
- za PACCAR Inc, DAF TRUCKS NV a DAF Trucks Deutschland GmbH C. Gual Grauem, abogado, M. de Monchy a J. K. de Pree, advocaten, D. Sarmiento Ramírez-Escuderem a P. Vidal Martínezem, abogados,
- za španělskou vládu L. Aguilera Ruiz a J. Rodríguez de la Rúa Puig, jako zmocněnci,
- za nizozemskou vládu M. K. Bulterman a J. Langerem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi S. Baches Opim, A. Carrillo Parra a F. Jimeno Fernándezem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 7. dubna 2022,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 5 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži (Úř. věst. 2014, L 349, s. 1).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi AD a 44 dalšími žalobci v původním řízení na jedné straně a společnostmi PACCAR Inc, DAF Trucks NV a DAF Trucks Deutschland GmbH na straně druhé ve věci náhrady škody, která údajně vznikla tím, že se tyto společnosti podílely na porušení článku 101 SFEU, které bylo konstatováno a sankcionováno Evropskou komisí.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Bod 6 odůvodnění směrnice 2014/104 zní:

„Za účelem zajištění účinného soukromoprávního prosazování žalob podle občanského práva a účinného veřejnoprávního prosazování ze strany orgánů pro hospodářskou soutěž musí docházet k vzájemnému působení obou nástrojů, aby byla zajištěna maximální účinnost pravidel hospodářské soutěže. Je nutné jednotně upravit způsob, jakým jsou obě formy prosazování koordinovány, například co se týče přístupu k dokumentům, které mají k dispozici orgány pro hospodářskou soutěž. [...]“

4 V bodě 14 odůvodnění se uvádí:

„Žaloby o náhradu škody způsobené porušením vnitrostátních právních předpisů nebo právních předpisů [Evropské unie] o hospodářské soutěži obvykle vyžadují složitý rozbor skutkového stavu a ekonomickou analýzu. Důkazy potřebné k prokázání nároku na náhradu škody má často výhradně žalovaný nebo třetí strany a žalobce o nich není dostatečně informován, nebo k nim nemá přístup. V takové situaci mohou přísné právní požadavky na to, aby žalobci na počátku řízení podrobně uvedli veškeré skutečnosti svého případu a předložili přesně stanovené podpůrné důkazy, nepřiměřeně omezit účinný výkon práva na náhradu škody, které je zaručeno ve Smlouvě o [FEU].“

5 Bod 15 odůvodnění uvedené směrnice zní:

„Důkazy jsou v řízeních o žalobách o náhradu škody způsobené porušením unijních nebo vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži důležitým prvkem. Jelikož se však soudní spory týkající se porušení právních předpisů o hospodářské soutěži vyznačují asymetrií informací, je vhodné zajistit, aby žalobci měli právo na zpřístupnění důkazů, které jsou relevantní pro jejich nárok, aniž by museli jednotlivé důkazy upřesnit. V zájmu zajištění rovnosti zbraní by tyto prostředky měly být k dispozici rovněž žalovaným stranám v řízeních o náhradě škody, aby mohly požádat o zpřístupnění důkazů těmito žalobci. Vnitrostátní soud by však měl mít také možnost nařídit zpřístupnění důkazů třetím stranám, včetně orgánů veřejné moci. Pokud chce vnitrostátní soud nařídit zpřístupnění důkazů Komisi, použije se s ohledem na žádosti o informace zásada loajální spolupráce mezi Uníí a členskými státy, obsažená v čl. 4 odst. 3 [SEU], a čl. 15 odst. 1 nařízení [č. 1/2003]. [...]“

6 Bod 16 odůvodnění téže směrnice zní takto:

„Vnitrostátní soudy by měly mít možnost nařídit, aby pod jejich přísnou kontrolou, zejména pokud jde o nezbytnost a přiměřenost opatření k zpřístupnění důkazů, byly na žádost některé ze stran zpřístupněny jednotlivé důkazy nebo jejich kategorie. Z požadavku na přiměřenost vyplývá, že zpřístupnění lze nařídit pouze tehdy, pokud žalobce na základě obvykle dostupných skutečností věrohodně prokázal, že mu žalovaný způsobil škodu. V případě žádosti o zpřístupnění určité kategorie důkazů by tato kategorie měla být vymezena například jejich společnými charakteristikami, jako jsou povaha, předmět nebo obsah dokumentů, o jejichž zpřístupnění je žádáno, doba, v níž byly vydány, či jinými kritérii, a to za podmínky, že důkazy spadající do této kategorie jsou relevantní ve smyslu této směrnice. Tyto kategorie by měly být vymezeny co nejpřesněji a nejúžeji na základě přiměřeně dostupných skutečností.“

7 Bod 28 odůvodnění směrnice 2014/104 zní:

„Vnitrostátní soudy by měly mít možnost kdykoliv v rámci řízení o žalobách o náhradu škody nařídit zpřístupnění důkazů, které existují nezávisle na řízení orgánu pro hospodářskou soutěž (již existující informace).“

8 Bod 39 odůvodnění této směrnice zní:

„[...] Je vhodné stanovit, že pokud porušitel použije obranu založenou na přenesení navýšení cen, musí prokázat existenci a rozsah přenesení navýšených cen. Toto důkazní břemeno by nemělo mít vliv na možnost porušitele použít jiné důkazy, než které má k dispozici, jako jsou důkazy již získané v průběhu řízení nebo důkazy, kterými disponuje některá ze stran nebo třetí strany.“

9 Článek 2 uvedené směrnice, nadepsaný „Definice“, stanoví:

Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

13) ‚důkazem‘ všechny druhy získaných důkazních prostředků, které jsou přípustné u příslušného vnitrostátního soudu, zejména dokumenty a veškeré jiné předměty obsahující informace bez ohledu na nosič, na němž jsou tyto informace uloženy;

[...]

17) ‚již existujícími informacemi‘ důkazy, které existují bez ohledu na řízení orgánu pro hospodářskou soutěž, ať již je taková informace součástí spisu vedeného u orgánu pro hospodářskou soutěž, či nikoliv;

[...]“

10 Článek 5 téže směrnice, nadepsaný „Zpřístupnění důkazů“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby v řízeních týkajících se žaloby o náhradu škody v Unii na žádost žalobce, který předložil zdůvodnění obsahující přiměřeně dostupné skutečnosti a důkazy, jež dostatečně podporují věrohodnost jeho nároku na náhradu škody, měly vnitrostátní soudy možnost žalované straně nebo třetí straně nařídit, aby zpřístupnily relevantní důkazy, které mají pod svou kontrolou, a to za podmínek stanovených v této kapitole. Členské státy zajistí, aby vnitrostátní soudy mohly na žádost žalované strany nařídit zpřístupnění relevantních důkazů rovněž žalobci nebo třetí straně.

Tímto odstavcem nejsou dotčena práva a povinnosti vnitrostátních soudů podle [nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 174, s. 1)].

2. Členské státy zajistí, aby vnitrostátní soudy měly možnost nařídit zpřístupnění jednotlivých důkazů nebo relevantních kategorií důkazů vymezených co nejpřesněji a co nejúžeji na základě přiměřeně dostupných skutečností uvedených ve zdůvodnění.

3. Členské státy zajistí, aby vnitrostátní soudy omezily zpřístupnění důkazů na to, co je přiměřené. Při rozhodování, zda je zpřístupnění požadované určitou stranou přiměřené, uváží vnitrostátní soudy oprávněné zájmy všech stran a dotčených třetích stran. Vnitrostátní soudy zohlední zejména:

- a) rozsah, v jakém jsou žalobní tvrzení nebo tvrzení protistrany podpořeny dostupnými skutečnostmi a důkazy, jež žádost o zpřístupnění důkazů ospravedlňují;
- b) rozsah a náklady zpřístupnění, zejména pro případné dotčené třetí strany, včetně předcházení nespécifickému vyhledávání informací, které nejsou pro strany řízení pravděpodobně relevantní;
- c) skutečnost, zda důkazy, které mají být zpřístupněny, obsahují důvěrné informace, zejména týkající se třetích stran, a zda jsou přijata opatření k ochraně těchto důvěrných informací.

[...]“

- 11 Článek 21 směrnice 2014/104, nadepsaný „Provedení“, v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 27. prosince 2016. Neprodleně sdělí Komisi jejich znění.

[...]“

- 12 Článek 22 téže směrnice, nadepsaný „Časová působnost“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby se vnitrostátní předpisy přijaté podle článku 21, které jsou nezbytné pro dosažení souladu s hmotněprávními ustanoveními této směrnice, nepoužily se zpětnou působností.

2. Členské státy zajistí, aby se vnitrostátní předpisy přijaté podle článku 21, které nejsou uvedeny v odstavci 1, nepoužily na řízení o žalobě o náhradu škody zahájená u vnitrostátního soudu přede dnem 26. prosince 2014.“

Španělské právo

- 13 Směrnice 2014/104 byla do španělského práva provedena Real Decreto-ley 9/2017, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores (královské nařízení s mocí zákona 9/2017, kterým se provádějí směrnice Evropské unie ve finanční, obchodní a zdravotní oblasti, jakož i o vysílání pracovníků) ze dne 26. května 2017 (BOE č. 126 ze dne 27. května 2017, s. 42820).
- 14 Královským nařízením s mocí zákona 9/2017 byl do Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (zákon č. 1/2000, občanský soudní řád) ze dne 7. ledna 2000 (BOE č. 7 ze dne 8. ledna 2000, s. 575, dále jen „občanský soudní řád“) doplněn čl. 283a písm. a), který se týká předkládání důkazů v soudních řízeních o žalobách na náhradu škody směřujících k náhradě škody způsobené porušením práva hospodářské soutěže. Obsah odstavce 1 prvního pododstavce tohoto ustanovení je totožný s obsahem čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2014/104.
- 15 Kromě toho článek 328 občanského soudního řádu v podstatě stanoví, že každý účastník řízení může požadovat, aby ostatní účastníci řízení předložili dokumenty připojením jejich prosté kopie k této žádosti, nebo v případě, že tato kopie neexistuje či není k dispozici, aby co nejpřesnějším způsobem popsali obsah těchto dokumentů.
- 16 Konečně článek 330 tohoto občanského soudního řádu uvádí, že na žádost některého z účastníků řízení lze od třetích osob vyžadovat, aby ve sporu předložily dokumenty, které jsou v jejich vlastnictví, zjistí-li soud, jemuž byla věc předložena, že jsou takové dokumenty podstatné pro vyřešení tohoto sporu.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 17 Dne 19. července 2016 přijala Evropská komise rozhodnutí C(2016) 4673 final týkající se řízení podle článku 101 [SFEU] a článku 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHP) (Věc AT.39824 – – Nákladní vozidla) s tím, že souhrnná zpráva o tomto rozhodnutí byla zveřejněna v *Úředním věstníku Evropské unie* dne 6. dubna 2017 (Úř. věst. 2017, C 108, s. 6). Žalované v původním řízení patří k adresátům tohoto rozhodnutí.
- 18 V tomto rozhodnutí Komise konstatovala, že se patnáct výrobců nákladních vozidel včetně žalovaných v původním řízení účastnilo kartelové dohody mající formu jediného a trvajícího protiprávního jednání v rozporu s čl. 101 SFEU a čl. 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru ze dne 2. května 1992 (Úř. věst. 1994, L 1, s. 3; Zvl. vyd. 11/52, s. 3), které se týkalo koluzních ujednání v otázkách určování cen a zvyšování cen brutto u středně těžkých a těžkých nákladních vozidel v EHP.
- 19 Pokud jde o žalované v původním řízení, toto protiprávní jednání bylo prokázáno pro období od 17. ledna 1997 do 18. ledna 2011.
- 20 Dne 25. března 2019 žalobci v původním řízení, kteří koupili nákladní vozidla, jež mohla být předmětem protiprávního jednání, jehož se týkalo rozhodnutí C(2016) 4673 final, předložili u Juzgado de lo Mercantil no 7 de Barcelona (obchodní soud č. 7 v Barceloně, Španělsko), předkládajícího soudu, na základě článku 283a písm. a) občanského soudního řádu, žádost o přístup k důkazním materiálům, které měly žalované v původním řízení ve své moci. Uplatňovali v tomto ohledu potřebu získat určité důkazní prostředky k vyčíslení umělého navýšení cen, zejména pro účely srovnání doporučených cen v období před dotčenou kartelovou dohodou, během ní a po ní.
- 21 Na jednání před předkládajícím soudem dne 7. října 2019 a v rámci svých vyjádření k případnému předložení věci Soudnímu dvoru na základě článku 267 SFEU se žalované v původním řízení dovolávaly mimo jiné toho, že některé z požadovaných dokumentů vyžadují vypracování *ad hoc* a že taková povinnost by pro ně znamenala nadměrné břemeno jdoucí nad rámec pouhého „příkazu předložit“ důkazy, což je podle nich v rozporu zejména se zásadou proporcionality.
- 22 Podle předkládajícího soudu jak z ustanovení směrnice 2014/104, tak z občanského soudního řádu ve znění královského nařízení s mocí zákona 9/2017, která upravují zpřístupňování relevantních důkazů, vyplývá, že soud může na žádost účastníka řízení nařídit, aby žalovaný, žalobce nebo třetí strana „zpřístupnili relevantní důkazy, které mají pod svou kontrolou“.
- 23 V projednávaném případě se žádost o předložení důkazů týká dokumentů, které tak jak byly požadovány, nemohly existovat již před podáním této žádosti, což by tedy od žalovaných v původním řízení vyžadovalo jejich vypracování spočívající ve shromáždění a klasifikaci údajů podle parametrů definovaných žalobci v původním řízení. Podle názoru předkládajícího soudu tento úkol jde nad rámec pouhého vyhledání a výběru již existujících dokumentů nebo pouhého zpřístupnění všech dotčených údajů žalobcům v původním řízení při respektování nezbytných záruk důvěrnosti, neboť je třeba do nového dokumentu na digitálním či jiném nosiči shromáždit informace, poznatky či údaje, které má k dispozici účastník řízení, jemuž byla žádost o předložení důkazů zaslána.

- 24 Požadavek, aby dokument, jehož předložení je požadováno, existoval již před podáním žádosti, již se o něj žádá, přitom podle všeho vyplývá ze znění čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce a bodu 14 odůvodnění směrnice 2014/104, který odkazuje na „relevantní důkazy, které mají pod svou kontrolou“, a „důkazy [...], [které] má [...] výhradně žalovaný“, což podle předkládajícího soudu potvrzuje myšlenku, že požadovaný dokument musí existovat již před podáním žádosti o tento dokument, a nikoli vzniknout až v důsledku podání této žádosti. Tato idea předchozí existence vyplývá rovněž z požadavku, aby se dotýčná žádost týkala „relevantních kategorií důkazů vymezených co nejpresněji a co nejúžeji na základě přiměřeně dostupných skutečností uvedených ve zdůvodnění“ v souladu s čl. 5 odst. 2 a bodem 16 odůvodnění této směrnice. To, že jsou vyloučeny dokumenty vyhotovené *ex novo* z dokumentů, které lze požadovat na základě článku 5 uvedené směrnice, lze mimoto podle něj dovodit ze skutečnosti, že tato směrnice zmiňuje předložení důkazů nebo přístup k důkazům, v daném případě listinným důkazům, ale nehovoří o předložení informací, poznatků či údajů nebo o přístupu k nim.
- 25 V tomto ohledu předkládající soud vyjadřuje pochybnosti o tom, zda mohou být některé argumenty uplatňované ve prospěch širšího výkladu opodstatněné. Bylo by tedy možné mít za to, že restriktivní výklad předkládání důkazů ohrožuje právo na plnou náhradu vzniklé škody. Směrnice 2014/104 navíc zmiňuje náklady a výdaje na zpřístupnění důkazů jako součást zásady proporcionality pro účely akceptace zpřístupnění těchto důkazů, což by mohlo znamenat, že účastník řízení, po němž jsou důkazy požadovány, musí odvést práci, která může vést ke vzniku nákladů, a může tedy jít nad rámec pouhého vyhledání a předání již existujících dokumentů.
- 26 Za těchto podmínek se Juzgado de lo Mercantil n° 7 de Barcelona (obchodní soud č. 7 v Barceloně) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Má být čl. 5 odst. 1 [směrnice 2014/104] vykládán v tom smyslu, že se zpřístupnění relevantních důkazů týká pouze dokumentů v moci žalované strany nebo třetích stran, které již existují, nebo čl. 5 odst. 1 naopak zahrnuje i možnost zpřístupnění dokumentů, které strana, od níž je zpřístupnění důkazů požadováno, musí vytvořit *ex novo* prostřednictvím shromáždění nebo utřídění informací, poznatků nebo údajů, které má k dispozici?“

K předběžné otázce

K časové působnosti čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2014/104

- 27 Úvodem je třeba připomenout, že směrnice 2014/104 stran její působnosti *ratione temporis* obsahuje zvláštní ustanovení, které výslovně stanoví podmínky pro časové použití procesních a hmotněprávních ustanovení této směrnice (rozsudek ze dne 22. června 2022, Volvo a DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, bod 35 a citovaná judikatura).
- 28 Podle článku 22 odst. 1 směrnice 2014/104 totiž členské státy zajistí, aby se vnitrostátní předpisy přijaté podle článku 21 směrnice, které jsou nezbytné pro dosažení souladu s hmotněprávními ustanoveními této směrnice, nepoužily se zpětnou působností.
- 29 Podle článku 22 odst. 2 směrnice 2014/104 mají členské státy dále zajistit, aby se žádné jiné vnitrostátní předpisy, než které jsou uvedeny v čl. 22 odst. 1 této směrnice, nepoužily na řízení o žalobě o náhradu škody zahájená u vnitrostátního soudu přede dnem 26. prosince 2014, kdy byla přijata uvedená směrnice.

- 30 Za účelem určení časové použitelnosti ustanovení směrnice 2014/104 je tedy třeba zaprvé určit, zda dotyčné ustanovení je hmotněprávní či nikoli s tím, že tato otázka musí být vzhledem k neexistujícímu odkazu na vnitrostátní právo v článku 22 této směrnice posuzována z hlediska unijního práva, a nikoli z hlediska použitelného vnitrostátního práva (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. června 2022, Volvo a DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, body 38 a 39).
- 31 V tomto ohledu je zaprvé třeba uvést, že cílem čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce uvedené směrnice je dát vnitrostátním soudům možnost nařídit žalované nebo třetí straně za určitých podmínek povinnost zpřístupnit relevantní důkazy, které mají pod kontrolou.
- 32 Jelikož toto ustanovení ukládá členským státům povinnost dát těmto soudům zvláštní pravomoci při posuzování sporů o žalobách na náhradu škody znějících na náhradu škody vzniklé z důvodu porušení práva hospodářské soutěže, usiluje o to napravit asymetrii informací, která je v zásadě příznačná pro tyto spory v neprospěch poškozeného, jak je připomenuto v bodě 47 odůvodnění směrnice 2014/104, a která této osobě ztěžuje získání nezbytných informací k podání žaloby na náhradu škody (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. června 2022, Volvo a DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, body 55 a 83).
- 33 Zadruhé vzhledem k tomu, že čl. 5 odst. 1 první pododstavec směrnice 2014/104 má právé umožnit žalobci v takových sporech kompenzovat nedostatek informací na jeho straně, vede zajisté k tomu, že je tomuto účastníku řízení, když se za tímto účelem obrací na vnitrostátní soud, dána výhoda, kterou neměl. Nic to však nemění na tom, jak v podstatě uvedl generální advokát v bodě 57 svého stanoviska, že tento čl. 5 odst. 1 první pododstavec upravuje pouze procesní opatření použitelná před vnitrostátními soudy, která těmto soudům dávají zvláštní pravomoc za účelem prokázání skutečností, kterých se dovolávají účastníci řízení ve sporech, v nichž je žalováno na náhradu škody za takové protiprávní jednání, a nemá tedy bezprostředně vliv na právní postavení těchto účastníků řízení, neboť toto ustanovení se netýká skutečností zakládajících mimosmluvní odpovědnost.
- 34 Článek 5 odst. 1 první pododstavec směrnice 2014/104 podle všeho konkrétně nezavádí nové hmotněprávní povinnosti pro účastníky tohoto typu sporů, což by umožňovalo považovat toto ustanovení za hmotněprávní ve smyslu čl. 22 odst. 1 této směrnice (obdobně viz rozsudek ze dne 22. června 2022, Volvo a DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, bod 83).
- 35 Je tedy třeba dospět k závěru, že čl. 5 odst. 1 první pododstavec směrnice 2014/104 nepatří mezi hmotněprávní ustanovení této směrnice ve smyslu jejího čl. 22 odst. 1, a že je tedy součástí jiných ustanovení, na něž míří čl. 22 odst. 2 uvedené směrnice, v jeho případě procesním ustanovením.
- 36 Zadruhé vzhledem k tomu, že žaloba v původním řízení byla v tomto případě podána dne 25. března 2019, tedy po 26. prosinci 2014 a po datu provedení směrnice 2014/104 do španělského právního řádu, je čl. 5 odst. 1 první pododstavec této směrnice *ratione temporis* použitelný na takovou žalobu na základě čl. 22 odst. 2 uvedené směrnice, takže je třeba předkládajícímu soudu odpovědět ve věci samé.

K věci samé

- 37 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 5 odst. 1 první pododstavec směrnice 2014/104 vykládán v tom smyslu, že v něm obsažený odkaz na zpřístupnění relevantních důkazů pod kontrolou žalované strany nebo třetí strany se vztahuje pouze na dokumenty pod jejich

kontrolou, které již existují, nebo i na dokumenty, které účastník řízení, jemuž je adresována žádost o zpřístupnění důkazů, musí vytvořit *ex novo* tím, že shromáždí či utřídí informace, poznatky nebo údaje, které má pod kontrolou.

- 38 Co se týče rozsahu výrazu „mají pod [...] kontrolou“ obsaženého v čl. 5 odst. 1 prvním pododstavci směrnice 2014/104, je třeba v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora vzít v úvahu nejen znění ustanovení unijního práva, které má být vyloženo, ale i jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí (rozsudek ze dne 28. dubna 2022, Nikopolis AD Istrum 2010 a Agro – eko 2013, C-160/21 a C-217/21, EU:C:2022:315, bod 30 a citovaná judikatura).
- 39 Zprvce znění tohoto ustanovení vede k závěru, jak poznamenává předkládající soud a jak je uvedeno v bodě 24 tohoto rozsudku, že se v případě žádosti o zpřístupnění důkazů, kterou žalobce zaslal dotčenému vnitrostátnímu soudu, týká pouze již existujících důkazů.
- 40 Zadrhé, pokud jde o kontext čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2014/104, je třeba zprvce zohlednit definici pojmu „důkazy“ uvedenou v čl. 2 bodu 13 této směrnice. Rozsah tohoto pojmu je totiž podmíněn tím, co se nachází „pod [...] kontrolou“ žalovaného nebo třetí osoby ve smyslu prvního ustanovení.
- 41 Podle čl. 2 bodu 13 směrnice 2014/104 se přitom uvedený výraz vztahuje na „všechny druhy získaných důkazních prostředků, které jsou přípustné u příslušného vnitrostátního soudu, zejména dokumenty a veškeré jiné předměty obsahující informace bez ohledu na nosič, na němž jsou tyto informace uloženy“. Kromě toho, že slovní spojení „důkazní prostředky“ je samo o sobě obecné, tato definice svědčí stran povahy důkazů, jejichž předložení může nařídít tento vnitrostátní soud, ve prospěch širokého významu tohoto výrazu „důkazní prostředky“ vyplývajícího z čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce této směrnice. V tomto ohledu není v uvedené definici činen žádný rozdíl v závislosti na tom, zda důkazy, jejichž předložení je požadováno, již existují, či nikoli. Z toho vyplývá, že důkazní prostředky zmiňované v posledně uvedeném ustanovení nemusí být nutně již existující „dokumenty“, jak naznačuje předkládající soud v předběžné otázce.
- 42 Tento závěr je podpořen body 28 a 39 odůvodnění směrnice 2014/104, které používá formulace „důkazy, které existují nezávisle na řízení orgánu pro hospodářskou soutěž“ a „jiné důkazy, než které má k dispozici“ porušitel, „jako jsou důkazy již získané v průběhu řízení nebo důkazy, kterými disponuje některá ze stran nebo třetí strany“, čímž připomínají různorodost dotyčných důkazů, zejména pokud jde o osoby, které jimi disponují.
- 43 Zadrhé je třeba uvést, že čl. 5 odst. 1 první pododstavec směrnice 2014/104 se skládá ze dvou vět. První z nich stanoví, že žalobce, který doložil věrohodnost svého nároku na náhradu škody za pomoci „přiměřeně dostupných“ skutečností a důkazů, může od vnitrostátního soudu vyžadovat, aby nařídil žalovanému nebo třetí straně zpřístupnit „relevantní důkazy, které mají pod svou kontrolou“, s výhradou dodržení podmínek stanovených v kapitole II této směrnice, nadepsané „Zpřístupnění důkazů“. Druhá věta stanoví, že žalovaný musí mít možnost požádat tento soud, aby nařídil žalobci nebo třetí straně zpřístupnění „relevantních důkazů“. Je tedy třeba poukázat na rozdíl ve formulaci první a druhé věty čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2014/104, neboť pouze tato první věta obsahuje slova „které mají pod kontrolou“.
- 44 Bod 14 odůvodnění směrnice 2014/104 je zvláště poučný, pokud jde o *ratio legis* těchto dvou vět, neboť uvádí, že „důkazy potřebné k prokázání nároku na náhradu škody má často výhradně žalovaný nebo třetí strany a žalobce o nich není dostatečně informován, nebo k nim nemá

přístup“, což je důvod, proč nelze klást „přísné právní požadavky na to, aby žalobci na počátku řízení podrobně uvedli veškeré skutečnosti svého případu a předložili přesně stanovené podpůrné důkazy“, a neomezit tím nepřiměřeně účinný výkon práva na náhradu škody, které je zaručeno ve Smlouvě o FEU.

- 45 Unijní normotvůrce tedy s odkazem na důkazy „pod [...] kontrolou“ žalovaného nebo třetí osoby především konstatoval skutečnost ilustrující asymetrii informací, kterou hodlá kompenzovat, jak zdůraznil generální advokát v bodě 72 svého stanoviska, a toto konstatování též vysvětluje, proč v druhé větě čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2014/104 nebylo zopakováno slovní spojení „které mají pod kontrolou“. Vzhledem k tomu, že se tato druhá věta týká návrhu na předložení důkazů, který byl tentokrát podán žalovaným, a že „žalobce [o potřebných důkazech často] není dostatečně informován“, bylo by totiž protismyslné předpokládat, že má tento žalobce tyto důkazy „pod [...] kontrolou“. To je ostatně důvod, proč toto ustanovení pouze stanoví, že jsou od něj požadovány „přiměřeně dostupné [...] důkazy“ vzhledem k minimu informací, které má obecně k dispozici při podání žaloby na náhradu škody.
- 46 V tomto ohledu bod 15 odůvodnění směrnice 2014/104, který opět připomíná, že důvodem pro čl. 5 odst. 1 první pododstavec této směrnice je skutečnost, že se spory týkající se porušení právních předpisů o hospodářské soutěži vyznačují asymetrií informací mezi dotčenými stranami, uvádí, že za účelem vyřešení takových obtíží „je vhodné zajistit, aby žalobci měli právo na zpřístupnění důkazů, které jsou relevantní pro jejich nárok, aniž by museli jednotlivé důkazy upřesnit“, a že by „tyto prostředky měly být k dispozici rovněž žalovaným stranám v řízeních o náhradě škody, aby mohly požádat o zpřístupnění důkazů těmito žalobci“.
- 47 Z tohoto bodu odůvodnění tak vyplývá, že unijní normotvůrce klade důraz, jak zdůraznil generální advokát v bodě 76 a v poznámce pod čarou 27 svého stanoviska, na „vztah mezi vyžádaným důkazem a nárokem na náhradu škody“, což je pro dotčený vnitrostátní soud prvořadé, aby mohl užitečně rozhodnout o návrhu na zpřístupnění důkazů, který mu byl předložen, při dodržení zásady rovnosti zbraní mezi stranami sporu, o němž rozhoduje.
- 48 Ve stejném smyslu, avšak ještě jasněji, bod 16 odůvodnění směrnice 2014/104 vyjadřuje potřebu vnitrostátního soudu, jemuž byla věc předložena, nařídit, aby byly zpřístupněny „jednotlivé důkazy“ nebo „jejich kategorie“, které by měly být vymezeny jejich společnými charakteristikami, jako je například u dokumentů „doba, v níž byly vydány“.
- 49 Znění těchto bodů odůvodnění směrnice 2014/104 tak objasňuje znění čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce této směrnice a ukazuje, že odkaz na relevantní důkazy, které má pod kontrolou žalovaný nebo třetí osoba, v tomto ustanovení pouze odráží konstatování, jak je připomenuto v bodě 44 tohoto rozsudku, že tyto osoby „často“ skutečně mají k dispozici takové důkazy a že tyto důkazy mohou být obecně vzato seskupeny, jak je připomenuto v předchozím bodě tohoto rozsudku, do „kategorií důkazů“, nebo se mohou týkat pouze „jednotlivých důkazů“. Použití slovního spojení „které mají pod kontrolou“ má jinými slovy zohlednit skutkovou situaci, kterou unijní normotvůrce hodlal řešit.
- 50 Zatřetí je tato analýza potvrzena zněním čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2014/104 ve světle odstavců 2 a 3 tohoto článku, přičemž tento odstavec 2 stanoví požadavek na specifičnost návrhu na zpřístupnění důkazů, zatímco odstavec 3 uvedeného článku připomíná použití zásady proporcionality v této oblasti.

- 51 Článek 5 odst. 2 směrnice 2014/104 tak vyžaduje, aby vnitrostátní soudy omezily zpřístupnění důkazů na „jednotliv[é] důkaz[y] nebo relevantní[...] kategori[e] důkazů vymezen[é] co nejpřesněji a co nejúžeji na základě přiměřeně dostupných skutečností uvedených ve zdůvodnění“.
- 52 Článek 5 odst. 3 písm. b) této směrnice pak stanoví, že vnitrostátní soudy, kterým byla věc předložena, musí zohlednit za účelem omezení „zpřístupnění důkazů na to, co je přiměřené“ zejména „rozsah a náklady zpřístupnění, zejména pro případné dotčené třetí strany, včetně předcházení nespécifickému vyhledávání informací, které nejsou pro strany řízení pravděpodobně relevantní“.
- 53 Takové ustanovení přitom implicitně, avšak nutně předpokládá, že náklady na zpřístupnění důkazů mohou případně výrazně převyšovat náklady na pouhé předání fyzických nosičů, zejména dokumentů pod kontrolou žalovaného nebo třetí osoby.
- 54 Zatřetí je třeba ověřit, zda je tato analýza slučitelná s účelem čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2014/104.
- 55 Je třeba připomenout, že unijní normotvůrce při přijímání směrnice 2014/104 vycházel z konstatování, že boj proti protisoutěžním jednáním z podnětu orgánů veřejné moci, tedy Komise a vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž, nebyl dostatečný k zajištění úplného dodržování článků 101 a 102 SFEU a že je důležité usnadnit soukromému sektoru možnost přispět ke splnění tohoto cíle, jak to dokládá bod 6 odůvodnění této směrnice.
- 56 Tato účast soukromého sektoru na peněžité sankci, a tedy i na prevenci protisoutěžního chování, je o to důležitější, že může nejen napravit přímou škodu, kterou dotčená osoba údajně utrpěla, ale i nepřímé škody na struktuře a fungování trhu, který nemohl plně rozvinout svou hospodářskou účinnost, zejména ve prospěch dotčených spotřebitelů (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. října 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 36).
- 57 Aby to bylo umožněno a současně bylo zabráněno zneužívání takových postupů, směrnice 2014/104 zavádí slovy čl. 5 odst. 3 této směrnice vážení „oprávněných zájmů všech stran a dotčených třetích stran“.
- 58 V tomto ohledu unijní normotvůrce konkrétně v čl. 6 odst. 5 uvedené směrnice dbal na zachování výsad Komise a vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž, takže povinnost předložit důkazy z jejich strany nebo ze strany podniků, kterých se týká některé z jejich šetření, tím není dotčena.
- 59 Předpokladem pro dosažení cíle uvedeného v bodě 55 tohoto rozsudku je použití nástrojů, které mohou napravit asymetrii informací mezi stranami sporu, jelikož z podstaty věci ten, kdo se dopustil protiprávního jednání, ví, čeho se dopustil a co mu bylo případně vytýkáno, a zná důkazy, které mohly v takovém případě sloužit Komisi nebo dotčenému vnitrostátnímu orgánu pro hospodářskou soutěž k prokázání jeho účasti na protisoutěžním jednání v rozporu s články 101 a 102 SFEU, zatímco osoba poškozená tímto jednáním nemá tyto důkazy k dispozici.
- 60 Toto ustanovení je třeba vykládat ve světle těchto úvah týkajících se účelu čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2014/104.

- 61 Zprv je třeba z praktického hlediska poznamenat, že to, že byly žalobkyni poskytnuty pouze již existující neupravené dokumenty, které jsou potenciálně velmi objemné, nevyhovuje dokonale jejímu návrhu, jelikož toto ustanovení je naopak třeba aplikovat účinně tak, aby poškozeným stranám byly poskytnuty nástroje, které mohou vyvážit asymetrii informací mezi účastníky sporu.
- 62 Zadruhé, pokud by byla bez dalšího vyloučena možnost požadovat zpřístupnění dokumentů či jiných důkazů, které by strana, jíž je žádost adresována, musela vytvořit *ex novo*, vedlo by to v některých případech k vytvoření překážek ztěžujících soukromoprávní uplatňování unijních pravidel hospodářské soutěže, ačkoli z bodu 55 tohoto rozsudku vyplývá, že usnadnění soukromoprávního uplatňování těchto pravidel je prvořadým cílem směrnice 2014/104, který je ilustrován v bodě 6 odůvodnění této směrnice.
- 63 Takový výklad nemůže být zpochybněn tím, že by narušil rovnováhu mezi zájmem žadatele získat informace relevantní pro jeho věc a zájmem osoby, které je uloženo tyto informace předložit, být chráněna před „lovením údajů“ popsáným v bodě 23 odůvodnění této směrnice a nadměrnou zátěží v tomto ohledu.
- 64 Z článku 5 odst. 2 a 3 směrnice 2014/104 totiž konkrétně vyplývá, že unijní normotvůrce zavedl mechanismus pro vážení dotčených zájmů za přísného dohledu vnitrostátních soudů, které ve věci rozhodují, s tím, že tyto soudy musí – jak vyplývá z bodů 51 a 52 tohoto rozsudku – provést podrobnou analýzu návrhu, který jim byl předložen, pokud jde o relevanci požadovaných důkazů, vztah mezi těmito důkazy a předloženou žalobou na náhradu škody, dostatečnou míru přesnosti uvedených důkazů a jejich přiměřenost. Je tedy na těchto soudech, aby posoudily, zda hrozí, že návrh na zpřístupnění důkazů vytvořených *ex novo* z již existujících důkazů, které má žalovaný nebo třetí strana pod kontrolou, může například s ohledem na jeho neúměrnost či přílišnou obecnost klást nepřiměřenou zátěž na žalovanou nebo dotčenou třetí stranu, ať už se jedná o náklady nebo o pracovní zatížení v důsledku tohoto návrhu.
- 65 V tomto ohledu vzhledem k výsadám, které má Komise a vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž v oblasti kontroly a předávání dokumentů, nelze zásady pro boj proti protisoutěžnímu jednání z podnětu veřejného sektoru použít na tento boj v případě, že k němu došlo na podnět ze soukromého sektoru.
- 66 Nicméně s ohledem na kritéria připomenutá v bodech 51 a 52 tohoto rozsudku, na jejichž dodržování musí vnitrostátní soudy, kterým byla věc předložena, dbát, nemůže výklad čl. 5 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2014/104 vést k tomu, že žalované v původním řízení nahradí žalobce v původním řízení v tom, co je jeho úkolem, a sice prokázat existenci a rozsah vzniklé škody. Toto odůvodnění platí tím spíše pro řízení, v jejichž rámci Komise nebo vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž předtím nesankcionovaly žádné protiprávní jednání.
- 67 Jak je kromě toho připomenuto v bodě 53 odůvodnění této směrnice, ustanovení této směrnice musí být uplatňována v souladu se základními právy a zásadami uznanými Listinou základních práv Evropské unie.
- 68 V tomto rámci tedy musí soudy v souladu se zásadou proporcionality zohlednit, zda jsou pracovní zátěž a náklady vyvolané, tím že musí být *ex novo* vytvořeny fyzické nosiče, tj. zejména dokumenty, přiměřené, či nikoli a zohlednit všechny okolnosti dané věci zejména s ohledem na kritéria vyjmenovaná v čl. 5 odst. 3 písm. a) až c) uvedené směrnice, jako je doba, za kterou je zpřístupnění důkazů požadováno.

- 69 Z výše uvedeného vyplývá, že na položenou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 5 odst. 1 první pododstavec směrnice 2014/104 musí být vykládán v tom smyslu, že v něm obsažený odkaz na relevantní důkazy pod kontrolou žalované strany nebo třetí strany se týká i důkazů, které musí účastník řízení, jemuž je předložena žádost o zpřístupnění důkazů, vytvořit *ex novo* tím, že shromáždí nebo utřídí informace, poznatky či údaje, které má pod svou kontrolou, s výhradou striktního dodržení čl. 5 odst. 2 a 3 této směrnice, který vnitrostátním soudům, jež o věci rozhodují, ukládá povinnost omezit zpřístupnění důkazů na to, co je relevantní, přiměřené a nezbytné s ohledem na legitimní zájmy a základní práva tohoto účastníka řízení.

K nákladům řízení

- 70 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhého senátu) rozhodl takto:

Článek 5 odst. 1 první pododstavec směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži

musí být vykládán v tom smyslu, že

v něm obsažený odkaz na relevantní důkazy pod kontrolou žalované strany nebo třetí strany se týká i důkazů, které musí účastník řízení, jemuž je předložena žádost o zpřístupnění důkazů, vytvořit *ex novo* tím, že shromáždí nebo utřídí informace, poznatky či údaje, které má pod kontrolou, s výhradou striktního dodržení čl. 5 odst. 2 a 3 této směrnice, který vnitrostátním soudům, jež o věci rozhodují, ukládá povinnost omezit zpřístupnění důkazů na to, co je relevantní, přiměřené a nezbytné s ohledem na legitimní zájmy a základní práva tohoto účastníka řízení.

Podpisy.